

منتهى المدارك ومشتهى كل عارف وسالك

صادق خورشا*

به نام مشارق‌الدرازی نیز توسط سعید الدین فرغانی، شرح مورد اشاره در فوق به رشتة تحریر درآمده است که توسط استاد جلال الدین مورد تحقیق قرار گرفته و به چاپ رسیده است.

۵. اکثریت قریب به اتفاق شارحان تائیه کبری بعد از سعید الدین فرغانی تحت تأثیر این دو شرح عربی و فارسی وی بیویژه شرح عربی این قصیده عرفانی قرار گرفته بوده‌اند.
۶. ویزگی این شرح آن است که متن ضمن شرح لغوی و نحوی و صرفی و بلاغی و معانی ظاهری ابیات ابن فارض و سپس معانی عرفانی آن می‌باشد.

ن اثر نفیس تنها یک بار در حدود هشتاد
چاپخانه بولاق قاهره به چاپ رسیده - که
خود دال بر اهمیت این شرح - که علاوه
بر نایاب بودن، دارای اشتباهات و اغلاط
فراآوانی است بویژه مقدمه شرح فرغانی
که در حدود ۵۰ صفحه می باشد، سرشار
از اشتباهات مختلف است. پیش‌آپیش از
عنایتی که خواهید فرمود کمال تشرک را
دارم.

ناغفته نماند که سعیدالدین فرغانی
این رویه را در شرح فارسی خود بر تائیه
این فارض یعنی مشارق الدرای در پیش
گرفته بود. در ضمن باید گفت که وی در
شرح عربی منتهی المدارک خود به
زیبایی و نحو احسن از عهده بیان مطالب
عرفانی، لغوی، بلاغی و حتی معانی
ظاهری ابیات و معانی عمیقتر به رشتۀ
تحریر درآورده است.

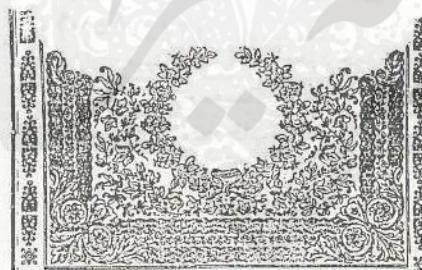
عطف به مذاکرات تلفنی با استاد سید جلال الدین آشتیانی و تأکید ایشان بر تحقیق این اثر توسط اینجانب، لذا پیرامون شرح تائیهٔ کبری این فارض به قلم سعید الدین فرغانی لازم است مواردی چند راجع به این اثر نفیس را متذکر شومند.

۲. نکته جالب توجه در این اثر آن است که شارح آن شخصی ایرانی است که از شاگردان صدرالدین قونیوی بوده و تقریرات استاد خود، یعنی قونیوی را به رشته تحریر درآورده است، و این دال بر نقش ایرانیان در خدمت به زبان قرآن و گسترش فرهنگ اسلامی می‌باشد، چرا که او لین و قویترین شارح بزرگترین و غرأترین قصیده عرفانی جهان عرب، یعنی قائمه ابن فارض به زبان عربی، یک شخصیت ایرانی است.

۳. بسیار جالب توجه است که منابع تاریخی و عرفانی و ادبی آورده‌اند که صدرالدین قونیوی، تائیه را ابتدا به عربی برای شاگردان عرب زبان شرح می‌کرده و سپس آن را به فارسی برای فارسی زبانان در جامع از هر مصر شرح می‌داده است که خود دال بر فرامرزی جهان

۴. اولین شرح فارسی، تائیه کری

*دکترای زبان و ادبیات عرب و عضو هیئت علمی
دانشگاه علامه طباطبائی و مصحح تایپه جامی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ مُتَّفِقٌ عَلَيْهِ الْمَارِك